

Hodnoty a hodnocení

Život je pohyb mezi „hodnotami“ a jejich uskutečněním; toto uskutečňování hodnot musí nutně zahrnovat i jejich rozpoznávání, myšlenkové uchopování a tedy i jejich formulaci. To vše, od chápání přes formulaci až po provádění a uskutečňování budeme chápat jako „hodnocení“ resp. „zhodnocování“. Způsob formulace, jehož jsme právě užili, však svádí k nedorozumění, totiž jako by ony hodnoty tu byly nějak pevně „dány“ dříve, než ještě mohlo dojít k nějakému „zhodnocování“, tj. jako by ony hodnoty byly nějak „dány“ předem (a pokud možno pevně, fixně), jako by každé hodnocení (zhodnocování) mělo ty „hodnoty“ jako nějaké pravítko před sebou a „k ruce“. Tato neblahá představa, že cíl, konec, k němuž něco směřuje, musí být „dán“ předem (rozumí se v minulosti), ještě „před“ počátkem každého směřování, je dědictvím předmětného myšlení vůbec (a konkrétně předmětného chápání „cíle/konce“ Aristotelova, později např. regulativní ideje Kantovy apod.). Hodnota je daleko spíše něčím, co ‚chce‘ být uskutečněno, ale co má zatím jen tentativní („zkušební“, ke zkouškám vyzývající) povahu a co je vždycky jen o malý krůček napřed před každým svým uskutečňováním. Hodnota tedy není ničím „jsoucím“, ale chce se (a potřebuje se) „stát“, chce být uskutečněna. Ale nemůže se uskutečňovat jinak než prostřednictvím zhodnocování, a tedy prostřednictvím aktivit událostných „jsoucen“, jimž budeme říkat „subjekty“. Život je tedy v tomto smyslu bytostně spjat s vnímavostí vůči těmto „ne-daným“, „ne-jsoucím“ hodnotám, a je pokusem - vždy velmi relativním a podmíněným okolnostmi i svými vlastními omezeními a chybami - o jejich „realizaci“, „uskutečnění“.

(Písek, 060117-2.)